

Riitta Lumme, KL, yliopettaja
Anneli Sarajärvi, TtT, yliopettaja
Riitta Paavilainen, TtT, yliopettaja
Metropolia Ammattikorkeakoulu, Terveys- ja hoitoala.

T&K-työn ja opetuksen integraatiolla kohti työelämäläheistä oppimista

1. Johdanto

Ammattikorkeakoulupedagogiikan olemusta ja ilmenemismuotoa on etsitty koko ammattikorkeakoulujen olemassaolon ajan. Yhteisesti hyväksyttyä pedagogiikan teoriaa ei ole löytynyt, vaikka erilaisista pedagogisista vaihtoehdoista kuten hankkeistetusta opetuksesta, projektioppimisesta, tutkivasta tai kehittämispohjaisesta oppimisesta onkin kirjoitettu runsaasti (esim. Vesterinen 2003, Kallioinen, Raij & Rantanen 2008). Voidaan myös kysyä, onko realistista tavoitella yhteisesti hyväksyttyä ammattikorkeakoulupedagogiikkaa. Melko suuri yksimielisyys vallitsee kuitenkin siitä, että koulutuksen on oltava työelämäläheistä sekä T&K-työn ja opetuksen yhteen sovitettua.

Terveysalalla opiskelijoiden harjoittelua on toteutettu koulutuksen ja työelämän yhteistyönä, mutta osapuolten tavoitteet eivät välttämättä ole olleet yhtenevät. Työyhteisön kehittyminen todelliseksi oppimisympäristöksi vaatii ammattikorkeakoulun ja työelämän tavoitteellista kehittämistä (Hopia, Hynynen, Lundahl, Perttula & Tiikkainen 2007). Teoreettisten opintojen lähentämistä työelämään kaivataan myös. Eräänä ratkaisuna tähän on nähty ammattikorkeakoulujen aktiivisesti tekemän T&K-työn ja opetuksen tiivis integraatio, jossa ammattikorkeakoulut ovat eri vaiheissa. Monessakaan ammattikorkeakoulussa toiminta ei vielä ole monialaista eikä kokonaisvaltaista, vaan se kohdistuu usein osatekijöihin (Jaroma, Väättämöinen & Tarhonen 2008, 50). Kokonaisuutta jäsentäviä toimintatapoja on käytössä vähän, sillä ne edellyttävät uudenlaisen toimintakonseptin rakentamista (Virkkunen 2004; 2007). Toimintakonseptilla tarkoitetaan integroivaa periaatetta strategian ja toiminnan välillä ja se kytkee toiminnan osatekijät toisiinsa (Virkkunen 2004). Toiminnan kokonaisuuden jäsentämistä pidetään parempana vaihtoehtona kuin kehittämisen kohdistamista osatekijöihin (esim. Hyrkkänen 2007, Savonmäki 2007).

2. Työelämälähtöisyys vai työelämäläheisyys

Työelämälähtöisyydestä on toisistaan poikkeavia määrittelyjä riippuen siitä, kuka on määrittelijä. Koulutuksen työelämälähtöisyyden arviointia varten tulisi määritellä sekä käsitteen sisältö että sen kriteerit. Ammattikorkeakoulujen näkemys työelämälähtöisyydestä voi poiketa siitä, mitä työelämä sillä tarkoittaa. (Ammattikorkeakoulutuksen työelämälähtöisyyden kehittäminen 2009.) Työelämälähtöisyys voidaan ymmärtää työelämän tarpeisiin vastaamiseksi, kun taas vastaavasti työelämäläheisyydellä tarkoitetaan koulutusta, joka kantaa nykyistä työelämää pidemmälle ja tukee myös uuden oppimista. Puhuttiinpa

sitten työelämälähtöisyydestä tai työelämäläheisyydestä, tarkoitetaan sillä useimmiten niitä tilanteita, joissa ammattikorkeakoulut ja työelämä kohtaavat. Tässä artikkelissa työelämäläheisyydellä tarkoitetaan *rajapintoja*, joissa sekä ammattikorkeakoulun opettajat, opiskelijat ja työelämäkumppanit kohtaavat toisensa ja joita on pyritty erityisesti T&K-työn näkökulmasta monipuolistamaan ja kehittämään. Työelämäläheisyys on ammattikorkeakoulujen strategia-työn keskiössä, mutta strategian toimeenpanossa näyttäisi olevan parantamisen varaa. T&K-työssä työelämäläheisyyden ongelmaksi on todettu muun muassa se, etteivät hankkeet lähde aina liikkeelle työelämän tarpeista vaan ne saattavat olla yksittäisten opettajien kiinnostuksen kohteita (Ammattikorkeakoulutuksen työelämälähtöisyyden kehittäminen 2009).

Ammattikorkeakoulujen imago on työelämää lähellä oleva ja käytännöllinen (Herranen 2003), niiden tärkein tehtävä on edelleen eri alojen asiantuntijoiden kouluttaminen (Jokinen, Lähteenmäki & Nokelainen 2009). Sitä tehdään työelämäyhteistyössä, jossa harjoittelu ja opinnäytetyöt ovat olennaisia toimintamuotoja. Opettajat ovat keskeisiä toimijoita ja vastuu yhteistyöstä on usein ammattikorkeakouluilla. Työelämäyhteistyö nojaa kuitenkin usein opettajien henkilökohtaisiin suhteisiin, eikä se välttämättä ole systemaattista. Työelämäyhteistyötä edistävät opettajien aktiivisuus, vuorovaikutuksen tiiviys ja jatkuvuus (Jokinen ym. 2009). Systemaattisuuden edistämiseksi Metropolia Ammattikorkeakoulun Terveys- ja hoitoalalla on laadittu keväällä 2009 T&K-työn ja opetuksen integroinnin toimenpideohjelma, jonka pilotointi alkaa vuonna 2010. Tässä artikkelissa tarkastellaan pilotoinnin lähtökohtia ja sitä, mitkä tekijät edistävät T&K-työn ja opetuksen yhteen nivomista työelämäläheiseksi toiminnaksi. (Lumme, Sarajarvi & Paavilainen 2009.)

3. T&K-työn ja opetuksen integrointi

Yksi tapa T&K-työn, opetuksen ja työelämän integrointiin on Metropolia Ammattikorkeakoulun suun terveydenhuollon koulutusohjelmassa vuosien ajan kehitetty toimintamalli. Koulutus perustuu neljään oppimisstrategiaan: terveyden edistämiseen, kliiniseen, kuntouttavaan sekä kansainvälisyyden ja monikulttuurisuuden suun terveydenhoitotyöhön. Koulutusohjelman opinnot pohjautuvat oppimisstrategioihin ja ohjaavat opiskelijoiden oppimista yhteistoiminnalliseen asiantuntijuuteen (Toivanen-Labiad & Keto 2009.) Kunkin strategian toteuttamista varten koulutusohjelmassa on määritelty oppimisympäristöt ja kumppanuudet työelämän kanssa. Työelämä on opintojen keskiössä ja tavoitteena on yhteinen tiedon luominen ja työelämän kehittäminen. Koulutusohjelma valittiin laatuyksiköksi vuonna 2005 ja se on kehittänyt koulutustaan määrätietoisesti oppimisstrategioiden suunnassa. T&K-työ ja koulutus on integroitu niin kiinteästi, että hanketoiminnasta on muodostunut keskeinen opetuksen muoto. Hankkeet sitovat opiskelijat ja opitut asiat työelämään. Myös muissa terveysterveys- ja hoitoalan koulutusohjelmissa on luotu toimintatapoja T&K-työn ja opetuksen integroimiseksi työelämäläheiseksi toiminnaksi (esim. Lumme 2008; Lassila, Nummelin, Laaksonen & Haarala 2007). Muihin koulutusohjelmiin ei kuitenkaan ole syntynyt yhtä kokonaisvaltaista mallia kuin suun terveydenhuollon koulutusohjelmassa.

Aikaisempien tutkimusten mukaan joissakin koulutusohjelmissa on toteutettu onnistuneesti projektioppimista työpaikkojen kehittämissuorituksissa. Tällöin työelämälähtöisessä oppimisympäristössä yhdistyvät luontevasti T&K-työ, teoria ja käytäntö. Opiskelijoiden mukaan projektityöskentely työpaikalla laajensi heidän näkemyksiään työyhteisön kehittämisestä ja selkiytti heidän näkemyksiään teorian merkityksestä työelämän kehittämisessä sekä laajensi näkemystä työyhteisöjen kehittämisstrategioista. (Lohiniva & Sarajarvi 2004.)

3.1 Työelämäyhteistyön problemaattisuus

Työelämäyhteistyöstä on muodostunut ammattikorkeakoulujen uusi mantra, jonka puolesta argumentoidaan vahvasti. Herranen ja Sirkkilä (2009) kritisoivat sitä, että tämä uusi totuus on verhottu neutraalimmalta kuulostavan termin, työelämäläheisyys, alle. Keskeinen kysymys on myös se, millaisia ammattikorkeakouluille ominaisia tutkimus- ja kehittämiskonsepteja sosiaali- ja terveysalan työpaikoilla pystytään toteuttamaan. Ammattikorkeakoulujen työelämälähtöisyyden toteutumisesta tehdyn selvityksen mukaan tarvitaan konkreettisia suunnitelmia työelämäyhteistyön syventämiseksi. Tarvittaisiin systemaattista seuranta- ja työelämälähtöisyydestä ja määrittelyä siitä, mitä on työelämäläheinen oppiminen ja mitkä ovat sen keskeiset tunnusmerkit (Ammattikorkeakoulutuksen työelämälähtöisyyden kehittäminen 2009).

Hankkeiden käynnistymisen problematiikkaa voi tarkastella kahdesta näkökulmasta. Ammattikorkeakoulujen hankkeiden ongelmana on pidetty sitä, että hankkeet eivät aina lähde liikkeelle työelämän tarpeista, vaan tarpeesta saada ammattikorkeakoulun hankkeelle työelämäkumppani. Saman logiikan mukaan hanketoiminnan tulisi lähteä molempien osapuolten tarpeista ja sen tulisi tukea molempien osapuolten strategisia päämääriä. Työelämä toivoo ammattikorkeakouluilta erityisesti nopeaa reagointia työelämän muutoksiin. Toisaalta työelämälähtöisellä hanketoiminnalla haetaan usein ratkaisuja tämän päivän ongelmiin, kun taas ammattikorkeakoulujen aloitteissa voi nykytilan ongelmanratkaisun lisäksi parhaimmillaan näkyä visio tulevaisuudesta ja tulevista innovaatioista. Miten siis saataisiin yhdistetyksi tulevaisuusorientaatio ja työelämän päiväkohtaiset tarpeet?

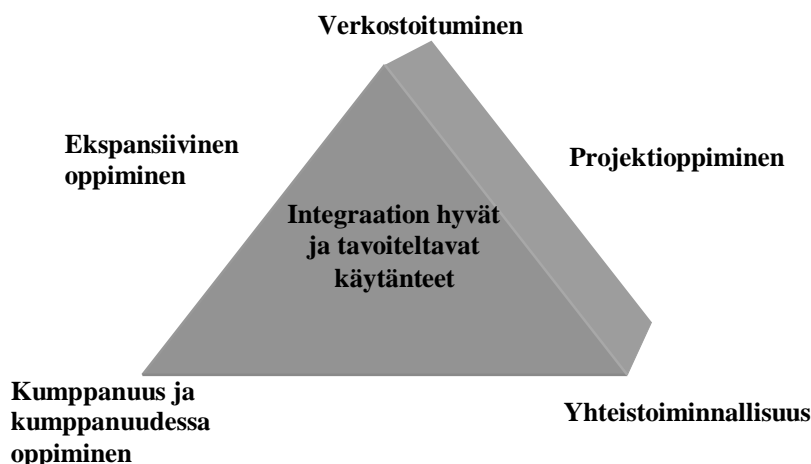
3.2 T&K-työn ja opetuksen integraation nykytilan selvitys Metropolia Ammattikorkeakoulussa

T&K-käsitteen täsmennyttömyys heijastuu opetukseen liittyvän T&K-työn muotojen määrittelyn vaikeuteen (Pasma, Koivunen, Pihlajamaa, Korhonen & Isohanni 2009). Kyseessä on monimerkityksinen käsite, jota määrittää kehitys- ja tutkimusorientaatio. T&K-työ on luonteeltaan ongelmalähtöistä ja usein myös monitieteistä. T&K-työ määritellään systemaattiseksi toiminnaksi, jonka päämääränä on käytettävissä olevan tiedon lisääminen ja sen käyttäminen uusien sovellusten löytämiseksi (Niiniluoto 1980, Tilastokeskus 2009). T&K-työn

ja opetuksen tulisi integroitua tiiviimmin yhteen. Näitä on pyritty yhdistämään erilaisilla kehittämisprojekteilla.

Metropolia Ammattikorkeakoulun terveys- ja hoitoalalla T&K-työn ja opetuksen integraation kehittämiseksi tehtiin nykytilan alkukartoitus keväällä 2009. Sitä ohjasi oletus, että onnistunut ja kattava integrointi vaatii systemaattista toimenpideohjelmää. Aineisto kerättiin teemahaastattelulla, johon kutsuttiin avaintiedonantajina kaikkien koulutusohjelmien T&K-työn aktiivisia toimijoita ja asiantuntijoita. Haastateltavina oli 32 henkilöä. T&K-tiimin yliopettajat haastattelivat tiedonantajia yksilö- tai ryhmähaastatteluna. Haastateltavat saivat etukäteen haastattelurungon teemat. Toisin kuin yleensä on tapana, haastatteluja ei tallennettu ääninauhoille, vaan haastatteli kirjasi haastattelun aikana tulleet tiedot muistiin haastattelulomakkeelle. Haastattelun teema-alueita olivat T&K-toimintaan integroituneet opintojaksot, toiminnan hyvät käytänteet, tavoiteltava oppiminen, tulosten yhteys opetukseen ja työelämään, havaitut esteet sekä kehittämishaasteet. Aineisto analysoitiin teoriaohjaavalla sisällönanalyysillä (Tuomi & Sarajarvi 2009).

Haastatteluissa kattavimmin mainittiin T&K-työn ja opetuksen integraatio T&K-työn opinnoissa. Jonkin verran integraatio näkyi myös ammatti- ja valinnaisissa opinnoissa sekä johtamis- ja kansainvälisyysopinnoissa. T&K-työ ei siis ollut integroitunut kaikkiin opintoihin. Kuitenkin se jakautui koko koulutusajalle, niin alku- kuin loppuvaiheeseenkin. Integraatiota tunnistettiin myös erikoistumisopinnoissa ja ylemmän amk-tutkinnon opinnoissa. Hyvinä ja tavoiteltavina integroinnin käytäntöinä mainittiin verkostoituminen, yhteistoiminnallisuus, kumppanuus ja kumppanuudessa oppiminen (Kuvio 1).

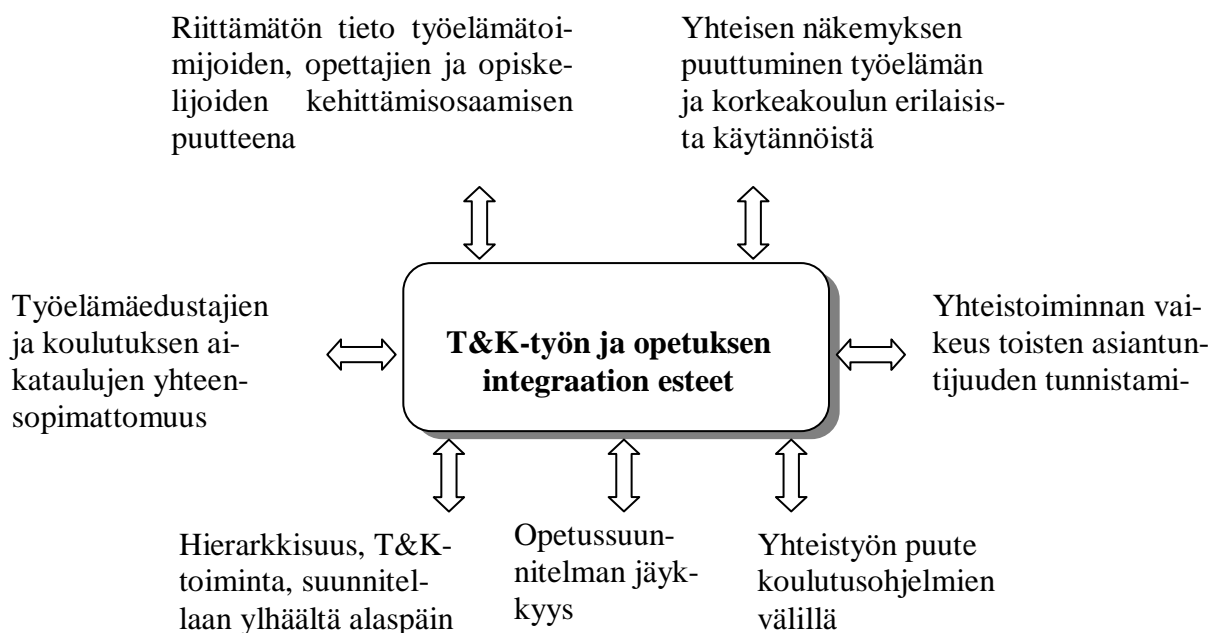
Kuvio 1. T&K-työn ja opetuksen integroinnin hyvät ja tavoiteltavat käytänteet

Yhteistä oppimista kuvattiin tutkitun tiedon ja sen käyttämisen oppimisella työelämässä, asiantuntijuudessa kehittymistä sekä itse- ja vertaisarvioinnin oppimisena. Tulokset kuvasivat kehittämisilmapiirin tuomaa myönteistä asennoitumista kehittämiseen ja opiskelijälähtöisyyden sekä osallistamisen toteu-

tumista. Työelämäkonteksti on joidenkin asioiden oppimiselle tärkeää. Integroinnin toteutuessa opiskelija on vuorovaikutuksessa työelämän kanssa. Tavoiteltavana oppimisena pidettiin projektioppimista, tiedon soveltamista sekä ekspansiivista oppimista. Tulosten mukaan tavoiteltu oppiminen toteutui vaihtelevasti, joten tältä osin oppimista on tuettava edelleen. Projektioppimiseen sisältyi muutoksen ja epävarmuuden hallintaa ja oman oppimisen kriittistä tarkastelua ja kyseenalaistamista. Tiedon soveltamisen oppimista ilmensi aikaisemmin opitun liittäminen tutkimus- ja kehitystyön opintoihin, yhteyden löytäminen substanssiopintoihin ja näyttöön perustuvan toiminnan oppiminen. (Lumme, Sarajärvi & Paavilainen 2009.)

Tiedon soveltamisen oppiminen toteutui teoriaopintoja sisältävien opintojaksojen välisenä oppimisena ja teorian soveltamisena käytännössä. Ekspansiiviseen oppimiseen nähtiin kuuluvan yhteistoiminnallisuus, moniammatillisuus, yhteistyöosaamisen kehittyminen ja syväoppiminen. Uudenlaisen opettajuuden ymmärrettiin olevan osa ekspansiivista oppimista. Rajoja ylittävä oppiminen kuvattiin vastavuoroisena oppimisena, jossa työelämän edustajat, opiskelijat ja opettajat oppivat toinen toisiltaan. Oppiminen oli tekemisen kautta oppimista, uudenlaisen opettajuuden oppimista ja eri alojen opiskelijoiden ja opettajien yhteistä oppimista. Oppimistulokset siirtyvät työelämään uusina toimintatapoina ja yhteisten julkistamisfoorumien kautta. (Lumme ym. 2009.)

T&K-työn ja opetuksen integraation esteiksi nähtiin "kolmikantayhteistyössä" (opettajat, opiskelijat ja työelämän edustajat) toimijoiden riittämätön tieto T&K-toiminnasta, vaikeus tunnistaa toisten asiantuntijuutta ja yhteisen näkemyksen puuttuminen. Muita esteitä olivat työelämän edustajien ja koulutuksen aikataulujen yhteensopimattomuus, toiminnan hierarkkisuus ja opetussuunnitelman jäykkyys. (Kuvio 2).

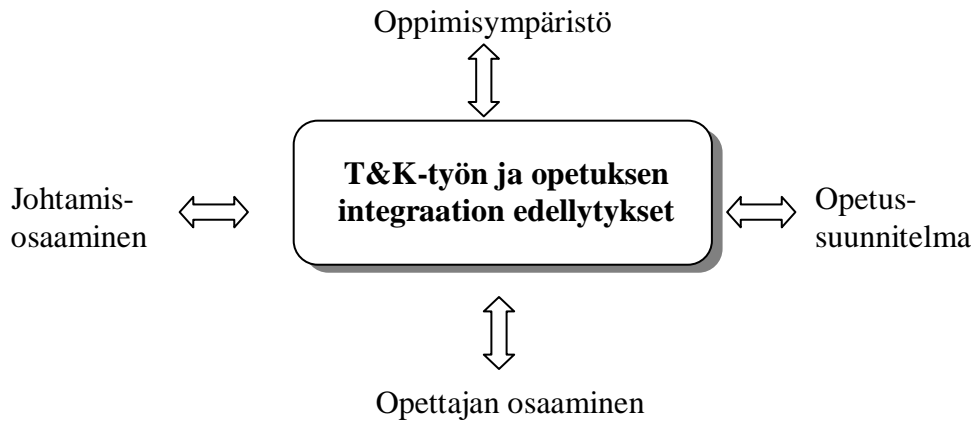
Kuvio 2. T&K-työn ja opetuksen integraation esteet

Riittämätön tieto ilmeni työelämätoimijoiden kehittämisosaamisen puutteena. Yhteistoiminnan vaikeus ilmeni ongelmana toisten asiantuntijuuden tunnistamisessa sekä yhteistyön puutteena esim. eri koulutusohjelmien välillä. Yhteisen näkemyksen puuttumista kuvattiin työelämän ja ammattikorkeakoulun erilaisista käytännöistä nousevina esteinä, esim. työelämä ei tunnistanut yhteistyömahdollisuuksia. Hierarkkisuus nähtiin esteeksi integroinnille, koska T&K-toiminta on suunniteltu ylhäältä alaspäin. Tämä tarkoittaa, että hankkeiden suunnittelu tapahtuu opetuksesta erillisenä ja hankkeet käynnistyvät usein johdon aloitteesta. Näin olleen opettajien vaikutukset koettiin vähäiseksi. Myös opetussuunnitelma koettiin jäykäksi. Juonneopetussuunnitelma ei nykyisellään mahdollista joustoa T&K-työn ja opetuksen integrointiin. T&K-toiminta ja "lukujärjestys" nähtiin olevan ristiriidassa siten, että se esti opiskelijoiden osallistumisen esim. projektikokouksiin. (Lumme ym. 2009.)

Selvityksen tulokset osoittivat tarvetta yhteistyön lisäämiseen koulutusohjelmissa ja työelämässä, opetussuunnitelman mukauttamiseen sekä opettajien tehtäväkuvan uudelleen tarkasteluun. Integroinnin vaatima työmäärä edellyttää resurssien varaamista perinteisestä opetuksesta poiketen. Opinnäytetöiden tulosten aikaisempaa laajempi käyttöönotto opetuksessa ja julkistamisessa on kehittämistä kaipaava alue. Opinnäytetöiden julkaisufoorumina olivat organisaation sisäiset koulutustilaisuudet ja meetingit sekä oppilaitoksen toteuttamat avoimet tilaisuudet, kuten studia generalia -tyyppiset esitykset. Julkistaminen toteutui myös ammatillisina ja tieteellisinä artikkeleina sekä konferenssiesityksinä. Metropolia Ammattikorkeakoulun terveys- ja hoitoalan opinnäytetyöt on kytketty hankkeisiin, joten ne integroituvat aina T&K-työhön. Tulosten pohjalta laadittiin T&K-työn ja opetuksen integraation toimenpideohjelma. Työtä jatketaan laatimalla toimenpideohjelman pilotointisuunnitelma, joka toteutetaan terveys- ja hoitoalan kahdessa koulutusohjelmassa vuosina 2010–2011. (Lumme ym. 2009.)

3.3 Rajat ylittävä oppimisympäristö T&K-työn ja opetuksen integraation edellytyksenä

T&K-työn ja opetuksen integrointi edellyttää eri konseptien yhteistoimintaa, joilla tuetaan integraatiota. Näitä ovat mm. oppimisympäristöt, opetussuunnitelma, opettajan osaaminen ja johtaminen. (Kuvio 3).

Kuvio 3. T&K-työn ja opetuksen integraation edellytykset

Oppimisympäristöllä on suuri merkitys T&K-työn ja opetuksen integraatiossa. Oppimisympäristö on tila, paikka, yhteisö tai toimintakäytäntö, jonka tarkoituksena on edistää oppimista (Nummenmaa 2002). Ammattikorkeakoulujen oppimisympäristöjä luonnehtivia diskursseja ovat avoin oppimisympäristö, työelämäläheisyys, projektikeskeisyys, moniammatillisuus, opiskelijakeskeisyys ja modernin teknologian hyödyntäminen. Ammattikorkeakoulut ovat hakeneet työelämän ja opetuksen läheisyyttä luomalla kokeilevia oppimisympäristöjä. Ne ovat vaatineet rakenteellisia ja opetussuunnitelmallisia uudistuksia (Arene 2008).

Suotuisan oppimisympäristön rakenteet ja kulttuuri mahdollistavat sen että opiskelijat, opettajat ja työelämän edustajat voivat yhdessä saavuttaa hyviä tuloksia. Lohinivan ja Sarajärven (2004) mukaan työpaikalle viety koulutus voi parhaimmillaan virittää koko työyhteisön oppimis-, tutkimus- ja kehittämistoimintaan. Jotta työpaikoista muodostuisi kollektiivisia uutta tietoa luovia yhteisöjä sekä monipuolisia ja tehokkaita T&K-työn ja oppimisympäristöjä, tarvitaan ennakkoluulotonta ja pitkäjänteistä kehittämistoimintaa sekä ammattikorkeakouluissa että työpaikoilla.

Terveys- ja hoitoalalla yksi tärkeä oppimismuoto T&K-työn, opetuksen ja käytännön integroinnissa olisi, että teoriaa opiskellaan harjoitteluajana kehittämisprojekteissa, niissä todellisissa tilanteissa, joissa hoitotoimintaa opitaan. Tällöin käytännön tilanteiden reflektointi onnistuu luonnollisissa tilanteissa ja T&K-työ, teoria ja käytäntö integroituvat opiskelijan oppimisessa. (Sarajärvi 2002). Aikaisemman tiedon (Lohiniva & Sarajärvi 2004) mukaan käytännön ympäristössä toimiminen ja työelämän kehittämistehtävä mahdollistivat oppimisen tekemisenä ja lisäsivät merkittävästi opiskelumotivaatiota. Työpaikalla tapahtuvassa oppimisessa keskeinen haaste on tehostaa kokemuksellista oppimista työelämään suunnatun T&K-tehtävän ja muiden oppimistehtävien avulla. Opiskelijaa voidaan ohjata hankkimaan uusia kokemuksia ja näkökulmia normaaleissa käytännön yhteyksissä, jossa yhdistyy teoreettinen opetus liitettyä T&K-työhön. Opiskelijaohjauksen haasteena on työyhteisön ohjaaminen refleктоimaan nykyisiä työkäytäntöjä, etsimään kehittämiskohteita ja kehitte-

lemään uusia toimintamalleja työyhteisössä. (vrt. esim. Engeström 1999, Lohiniva & Sarajärvi 2004.)

3.4 Opetussuunnitelma T&K-työn oppimisympäristönä

Haasteena on, miten opetussuunnitelma saadaan tukemaan opiskelijan opintoja ja oppimista erilaisissa oppimisympäristöissä. Oppimisympäristöksi ymmärretty opetussuunnitelma laaditaan ongelma- ja teemaperustaiseksi, jolloin opettajatiimit vastaavat oppimisen ohjaamisesta (Karppinen 2008). Opetussuunnitelman tulisi perustua oppimiseen ja osaamistavoitteisiin, jotka on määriteltävä työelämälähtöisesti. Ammattikorkeakoulujen työelämäyhteydet voivat olla erittäin laajat ja oppilaitoskulttuurissa vasta kypsyttellen työelämän ja oppilaitoksen rajat ylittävää opetusta. Tällöin pilotointi on yksi mahdollisuus, joskin hidas tie, pyrkiä kehittämään T&K-työn ja opetuksen integraatiota. Pilotointi voi myös olla käypä keino luoda tiettyihin työyhteisöihin soveltuvia tapoja toteuttaa T&K-työn ja opetuksen integraatiota. Pilotoijia voivat olla yksittäiset hankkeet, mutta hankkeet alkavat ja loppuvat. Integraatiosta tulisi nykynäkemys mukaan saada todellinen ammattikorkeakoulupedagoginen tapa oppia ja opettaa, hankkeesta riippumatta.

3.5 Opettaja hankeasiantuntijaksi

Työelämäläheinen T&K-työn ja opetuksen integrointi luo uusia haasteita opettajan työn tarkastelulle ja osaamisen kehittämiseksi. Ammattikorkeakoulujen menestymisen, uusiutumisen ja profiloitumisen ytimessä on opettaja ja hänen osaamisensa. Opettajan osaamiseen kuuluu pedagogisen osaamisen lisäksi substanssiosaaminen, T&K-osaaminen, kansainvälisyysosaaminen ja vuorovaikutusosaaminen.

Tulevaisuudessa opettajalta vaaditaan yhä enemmän toimimista oppimisen ohjaajana sekä verkostojen luojana ja oppimisympäristöjen rakentajana. Täten opettaja toimii rajanylittäjän roolissa sekä eri koulutusalojen-, työelämän välillä sekä toimii linkkinä kansainvälisesti ja eri organisaatioiden välillä (Lohiniva & Sarajärvi 2004). Yhteisön merkitystä opettajan osaamisen karttumiseen ei voi unohtaa. Yhtä tärkeää kuin opettajan omakohtainen osaamisensa kartuttaminen ja uudistuminen on opettajayhteisön kyky tarkastella kriittisesti uusia toimintatapoja (Kallioinen 2009.) Opettajan tutkiva ja kehittävä työote syntyy yhteisöllisestä tavasta toimia (Suhonen 2009) ja uudistuva opettajuus edistyy vertaisvalmennuksessa (Kallioinen 2009). Esimerkiksi koulutusohjelman toteuttaminen projektissa asettaa haasteita sekä ammattikorkeakoulujen oppimiskulttuurille että opettajuudelle: uudenlaista näkemystä työelämälähtöisestä oppimisympäristöstä ja oppimisesta, opetussuunnitelman kokonaisuuden hallinnasta sekä kyvystä toteuttaa sitä joustavasti. Lisäksi opettajalta vaaditaan yleisiä projektinhallinta- ja verkostoitumistaitoja. (Lohiniva & Sarajärvi 2004.)

Opettajien hankeosaamisen karttuminen vaatii sen mahdollistavaa ja kannustavaa johtajuutta. Metropolian strategiassa osallistava johtaminen on otettu

yhdeksi johtavaksi toimintaperiaatteeksi. Osallistavassa johtamisessa on oleellista säännöllinen vuoropuhelu johdon ja henkilökunnan välillä. Tavoitteena on osallistaa henkilökunta kehittämään yhdessä johdon kanssa työyhteisön toimintatapoja ja prosesseja ja näin ollen myös T&K-työn ja opetuksen integraatiota. Osallistavilla kehittämismenetelmillä pyritään siihen, että työntekijät yhdessä esimiesten kanssa tuottavat, kokeilevat ja analysoivat uusia ratkaisuja opetuksen T&K-työn ja opetuksen kehittämisessä.

4. Lopuksi

Ammattikorkeakoulujen painopisteenä on korkeatasoinen työelämäläheinen opetus ja siihen niveltävä T&K-työ. Vahvuus on monialaisuudessa ja hyvässä työelämäyhteistyössä, mikä edistää tutkimus- ja kehitystyön tulosten siirtymisen hyötykäyttöön. Hankkeissa syntyvän tiedon tulisi kumuloitua T&K-työhön, ammattikorkeakoulun toimintaan, työelämään sekä näkyä jatkuvuutena (Sirviö 2007). T&K-työllä on myös tärkeä merkitys ammattikorkeakoulujen laadun parantamisessa. Se edellyttää, että T&K-työllä on tiivis kytkös opetukseen ja työelämään. Onnistunut työelämäyhteistyö on vastavuoroista ja molempia osapuolia aidosti hyödyttävää. Tutkimus- ja kehitystyön laadun arvioinnin kriteereiksi on esitetty mm. ennakoivuutta, työelämärelevanssia, alueellista merkitystä, monialaista yhteistyötä ja sitä, että tutkimus- ja kehitystyössä olevien opiskelijoiden, opettajien ja työelämäkumppaneiden oppiminen on osoitettavissa (Rissanen 2005).

Ammattikorkeakoulujen ja työelämän tiiviillä vuoropuhelulla ja yhteisillä tutkimus- ja kehityshankkeilla varmistetaan koulutuksen ajankohtaisuus ja työelämän tuleviin osaamistarpeisiin vastaaminen. T&K-työssä ovat keskeistä strategiset valinnat ja omien vahvuuksien tunnistaminen, jotta T&K-työ hyödyttää alueen työelämää. Aidosti tasavertaiset yhteiset kehittämishankkeet ja opetusprosessit työelämän ja ammattikorkeakoulun kesken ovat arviointien mukaan edelleen melko harvinaisia (Saarela, Jaatinen, Juntunen, Kauppi, Ojala, Taskila, Holm & Kajaste 2009).

Tavoitteemme on, ettei T&K-työn ja opetuksen integraatiokokeilusta tule vain sarja irrallisia T&K-työn projekteja, joissa suoritetaan osa opintoja, vaan uudenlainen tapa oppimisen ja T&K-työn organisointiin ja askel kohti kokonaisvaltaista pedagogisen toiminnan kehittämistä. Metropolia Ammattikorkeakoulun terveys- ja hoitoalalla keväällä 2010 käynnistyvät pilotoinnit tähtäävät T&K-työn ja opetuksen yhteen nivomiseen nykyistä paremmin. Siinä haetaan ratkaisuja, jotka ovat luovat pohjaa toiminnan vakiinnuttamiseksi ja levittämiseksi muihin koulutusohjelmiin. Pilotointikohteeksi on valittu kaksi erityyppistä koulutusohjelmaa; bioanalytiikka ja hoitotyö. T&K-työn ja opetuksen integrointi nivotaan jo meneillään oleviin työelämän kehittämisprojekteihin, joissa toimijoina ovat lehtorit ja integroinnista vastaavat yliopettajat. Tarkoituksena on, että ammattiaineiden sisältöjä opitaan projekteissa ja työelämän konteksteissa. Pilotoinnissa etsitään jo olemassa olevia hyviä käytänteitä, kehitetään ja testataan erilaisia toimenpiteitä oppimistoiminnan organisoinnissa, opetussuunnitelmatyössä, oppimisympäristöjen monipuolistamisessa ja henkilöstön

T&K-osaamisessa. Toiminnan aikana kerätään arviointitietoa kehittämisestä ja raportoidaan kokeilun tuloksena muodostuneita kehittämismalleja. Pilotoinnin tuloksena muodostetut toimintakäytänteet arvioidaan ja sovitaan T&K-työn ja opetuksen integraation jatkokehittämistoimet.

Lähteet

Ammattikorkeakoulutuksen työelämälähtöisyyden kehittäminen 2009. Valtiontalouden tarkastusviraston tuloksellisuuskertomus 188. Helsinki: Edita.

ARENE. 2008. Ammattikorkeakoulujen tutkimus- ja kehittämistyö II. Julkaisut 2008. Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto ARENE ry. www.arena.fi.

Engeström, Y. 1999. Innovative learning in work teams: analyzing cycles of knowledge creation in practice. Teoksessa Y. Engeström, R. Miettinen R. & R.-L., Punamäki (toim.) Perspectives in Activity Theory. Cambridge: Cambridge University press, 337–404.

Herranen, J. 2003. Ammattikorkeakoulu diskursiivisena tilana: järjestystä, konflikteja ja kaaosta. Joensuun yliopiston kasvatustieteellisiä julkaisuja n:o 85.

Herranen, J. & Sirkkilä, H. 2008. Työelämälähtöisyydestä työelämäkeskeisyyteen - ammattikorkeakoulujen pedagogiset innovaatiot tutkimus- ja kehitystyön tukena. Teoksessa H. Kotila, A. Mutanen & M.-L. Kakkonen (toim.) Opetuksen ja tutkimuksen kiasma. Helsinki: Edita, 90–111.

Hopia, H., Hynynen, P., Lundahl, R., Perttula, T. & Tiikkainen, P. 2007. Työympäristö oppimisympäristöksi - auditointimalli sosiaali- ja terveystieteiden harjoittelun kehittämisessä Tutkiva hoitotyö 4, 29–32.

Hyrkkänen, U. 2007. Käsitteistä ajatuksen poluille. Ammattikorkeakoulun tutkimus- ja kehitystoiminnan konseptin kehittäminen. Kasvatustieteen laitoksen tutkimuksia 210. Helsingin yliopisto.

Jaroma, A., Väätäsmöinen, R. & Tarhonen, T. 2008. T&K-toiminnan ja opetuksen rajapinnoilla - kysely ammattikorkeakoulun johdolle. Teoksessa H. Kotila, A. Mutanen & M.-L. Kakkonen (toim.) Opetuksen ja tutkimuksen kiasma. Helsinki: Edita, 36–50.

Jokinen, J., Lähteenmäki, L. & Nokelainen, P. 2009. Työssäoppimisen lumo. Opetusministeriön julkaisuja 10. Helsinki: Opetusministeriö.

Kallioinen O. 2009. Ammattikorkeakoulun uudistuvan opettajuuden luonne. Kever-verkkolehti 2.

<http://ojs.seamk.fi/index.php/kever/article/view/1082/970>.

- Kallioinen, O., Raij, K. & Rantanen, T. 2008. Kehittämispohjainen oppiminen uuden osaamisen ja tiedon tuottajana sekä työelämän kehittäjänä. Teoksessa H. Kotila, A. Mutanen & M.-L. Kakkonen (toim.) Opetuksen ja tutkimuksen kiasma. Helsinki: Edita, 246–262.
- Karppinen, A. 2008. Opetussuunnitelma pedagogisen johtamisen tukena. Teoksessa A. Töytäri-Nyrhinen, (toim.) Osaamisen muutosmatkalla. Edita, Helsinki, 219–235.
- Korhonen A. 1999. Kokemuksia erään tietokoneavusteisen oppimisympäristön tuomasta lisäarvosta. Peda-forum - yliopistopedagoginen tiedotuslehti 2, 4–6.
- Lassila, A., Nummelin, R., Laaksonen, S. & Haarala, P. 2007. Hanke koululaisten terveyden ja toimintakyvyn edistämiseksi: konkreettista hyötyä sekä oppilaille että henkilökunnalle. Terveystieteiden tutkimus 9, 22–24.
- Lohiniva, V & Sarajärvi, A. 2004. Työpaikka oppimis-, tutkimus- ja kehittämissympäristönä. Kirjassa: H. Kotila & A. Mutanen (toim.) Tutkiva ja kehittävä ammattikorkeakoulu. Helsinki: Edita, 177–195.
- Lumme, R. 2008. Opettajat rajanylittäjinä ammattikorkeakoulun tutkimus- ja kehittämistyössä. Teoksessa: A. Töytäri-Nyrhinen (toim.) Osaamisen muutosmatkalla. Helsinki: Edita, 114–125.
- Lumme, R., Sarajärvi, A. & Paavilainen, R. 2009. T&K-työn ja opetuksen integraation toimenpideohjelma. Metropolia Ammattikorkeakoulu, Terveys- ja hoitoala. Helsinki.
- Niiniluoto, I. 1980. Johdatus tieteenfilosofiaan - Käsitteen- ja teorianmuodostus. Helsinki: Otava.
- Nummenmaa, A.-M. 2002. Ammattikorkeakoulu oppimisympäristönä. Teoksessa J.-P. Liljander (toim.) Omalla tiellä. Ammattikorkeakoulut kymmenen vuotta. Arene. Edita, 128–141.
- Pasma, J., Koivunen, K., Pihlajamaa, J., Korhonen, A. & Isohanni, I. 2009. Tutkimus- ja kehitystyö opetuksen ohjaajana ammattikorkeakoulussa. Kasvatus 40 (3), 220–230.
- Pihlajamaa, J., Koivunen, K., Vesala, P. & Isohanni, I. 2009. Tutkimus- ja kehittämistyön kehittäminen ammattikorkeakouluopettajan näkökulmasta. Kever-verkkolehti 2. <http://ojs.seamk.fi/index.php/kever/article/view/1099/989>.
- Rissanen, R. 2005. Tutkimus- ja kehitystyön laadun arviointi ammattikorkeakoulussa. Kever-verkkolehti 4. <http://ojs.seamk.fi/index.php/kever/article/view/913/762>.
- Saarela, M., Jaatinen, P., Juntunen, K., Kauppi, A., Ojala, L., Taskila, V-M., Holm, K. & Kajaste M. 2009. Ammattikorkeakoulujen koulutuksen laatuyksiköt

2008–2009. Korkeakoulujen arviointineuvoston julkaisuja 2. Helsinki: Korkeakoulujen arviointineuvosto.

Sarajärvi, A. 2002. Sairaanhoidon opiskelijoiden hoitotyön näkemyksen muotoutuminen sairaanhoitajakoulutuksen aikana. Oulun yliopisto, Hoitotieteen ja terveyshallinnon laitos. D Media 674. Oulu.

Savonmäki, P. 2007. Opettajien kollegiaalinen yhteistyö ammattikorkeakoulussa. Koulutuksen tutkimuslaitoksen tutkimuksia 23. Jyväskylän yliopisto.

Sirviö, J. 2007. Ammattikorkeakoulujen finaalin missio – näkökulmia t&k-toimintaan. Kever-verkkolehti 3.

<http://ojs.seamk.fi/index.php/kever/article/view/27/39>.

Suhonen, L. 2009. Tutkiva ja kehittävä työote ammattikorkeakouluopetuksessa – lehtoreiden käsityksiä. Kever-verkkolehti 2.

<http://ojs.seamk.fi/index.php/kever/article/view/1089/976>.

Tilastokeskus. 2009. Tutkimus- ja kehittämistoiminta.

<http://www.stat.fi/til/ttke/kas.html>.

Toivanen-Labiad, T. & Keto, A. 2009. Yhteiskehittelyllä se sujuu – kulttuurista herkkyyttä oppimassa. Suun terveydeksi 4, 18–19.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 5. uudistettu painos, Jyväskylä.

Vesterinen, P. 2003. Projektio opiskelu ja oppiminen ammattikorkeakoulussa. Teoksessa H. Kotila (toim.) Ammattikorkeakoulupedagogiikka. Helsinki: Edita, 79–94.

Virkkunen, J. 2004. Toimintakonseptin osallistava kehittäminen - tekijät mukaan uudistustyöhön. Konsepti – toimintakonseptin uudistajien verkkolehti 1.

http://www.muutoslaboratorio.fi/files/Toimintakonseptin_osallistava_kehittaminen.pdf

Virkkunen, J. 2007. Ammattikorkeakoulutuksen konseptien yhteinen kehittäminen. Kever-verkkolehti 6 (3).

<http://ojs.seamk.fi/index.php/kever/article/view/27/39>